

הלכות עדות פֶּרֶק יז

א. מי שֶׁהֵעִידוּ לוֹ אֲנָשִׁים רַבִּים וּגְדוּלִים בְּחֻכְמָה וּבִירָאָה, שֶׁהֵם רְאוּ פְּלוֹנִי שֶׁעָבַר עֲבֵרָה פְּלוֹנִית, אוֹ שֶׁלֹּוה מְפֻלּוֹנִי אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא מֵאֲמִין הַדָּבָר בְּלִבּוֹ כְּאִלּוּ רָאָהוּ לֹא יַעֲיֵד, עַד שִׁירָאָה הַדָּבָר בְּעֵינָיו, אוֹ יוֹדָה לוֹ הַלֹּוה מִפִּי וַיֹּאמֶר לוֹ, הִיָּה עָלִי עַד: שֶׁנֶּאֱמַר "אוֹ רָאָה אוֹ יָדַע" (ויקרא ה, א). וְאִין לָךְ עֵדוֹת שְׁמִתְקִימַת בִּירָאָה אוֹ בִּידִיעָה, אֲלֵא עֵדוֹת מְמוֹן. וְכָל הַמַּעֲיֵד מִפִּי אֲחֵרִים הָרִי זֶה עַד שֶׁקֶר, וְעוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה: שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא-תַעֲנֶה בְּרַעַךְ עַד שֶׁקֶר" (שמות כ, יב).

ב. לְפִיכָךְ מֵאֲמִין אֶף עַל עֲדֵי מְמוֹן. וְכִיצַד מֵאֲמִין עַל עֲדֵי מְמוֹן: מֵאֲמִין עָלֶיהֶן בְּפָנֵי הַכֹּל, וּמוֹדִיעִין אוֹתָם כּוֹחַ עֵדוֹת הַשֶּׁקֶר, וּבִשְׁתַּת הַמַּעֲיֵד בֶּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלַעוֹלָם הַבָּא; וְאַחֵר כָּךְ מוֹצִיאִין אֶת כָּל הָאָדָם לַחוּץ, וּמְשִׁירִין אֶת הַגְּדוֹל שְׁבַעֲדִים, וְאוֹמְרִין לוֹ, אָמַר הֵיאֵךְ אֶתָּה יוֹדַע שְׁזֶה חַיֵּב לָזֶה.

ג. אִם אָמַר הוּא אָמַר לִי, חַיֵּב אָנִי לוֹ, אִישׁ פְּלוֹנִי אָמַר לִי, שֶׁהוּא חַיֵּב לוֹ לֹא אָמַר כָּלוּם: עַד שִׁיאֲמַר בְּפָנֵינוּ הוֹדָה לוֹ, שֶׁהוּא חַיֵּב לוֹ. וְהָיוּ מְכַנְיִסִין אֶת הָעֵד הַשֵּׁנִי, וּבוֹדְקִין אוֹתוֹ כָּךְ. נִמְצָאוּ דְּבָרֵיהֶם מְכַוְנִין נוֹשָׁאִין וְנוֹתְנִין בַּדָּבָר, וְגוֹמְרִין הַדִּין.

ד. הַמְטָמִין עֵדִים לַחֲבֵרוֹ, וְהוֹדָה לוֹ בֵּינוּ לְבֵין חֲבֵרוֹ, וְהָעֵדִים רוֹאִין וְשׁוֹמְעִין שֶׁהוּא אוֹמֵר לוֹ, וְדָאִי יֵשׁ לָךְ אֶצְלִי כָךְ וְכָךְ, אָבֵל אָנִי מַתִּירָא, שְׁמָא תְּכַפֵּנִי בְּדִין לְמַחֵר הָרִי זֶה אֵינָה עֵדוֹת: עַד שִׁיּוֹדָה בְּפָנֵי עֵדִים.

ה. אֶחָד הַמוֹדָה בְּפָנֵי עֵדִים, וְאָמַר דֶּרֶךְ הוֹדָתָה זֶה יֵשׁ לוֹ אֶצְלִי כָךְ וְכָךְ, אוֹ שֶׁאָמַר אֶתֶם עֲדֵי, אוֹ הָיוּ עָלִי עֵדִים בֵּין שְׁאָמַר הַלֹּוה, בֵּין שְׁאָמַר הַמְלֹוה וְשִׁתַּק הַלֹּוה דֶּרֶךְ מֵאֲמִין לְדְּבָרָיו הָרִי אֵלּוֹ עֵדִים. וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר אִם קָנוּ מִיָּדוֹ, אוֹ שְׁאָמַר לָהֶם כְּתִבוּ עָלַי שֶׁטֶר שִׁישׁ לָזֶה אֶצְלִי כָךְ וְכָךְ, וְכָל כִּיּוֹצֵא בְּדְּבָרִים אֵלּוֹ הָרִי הֵן הוֹדָתָה, וּמַעֲיִדִין עַל פִּיהָ.

ו. תִּלְמִיד שְׁאָמַר לוֹ רַבּוֹ, יוֹדַע אֶתָּה שְׁאֵם נוֹתְנִין לִי כָל מְמוֹן הָעוֹלָם אֵינִי מְשַׁקֵּר, מָנָה לִי אֶצֶל פְּלוֹנִי וַיֵּשׁ לִי עָלָיו עַד אֶחָד, לָךְ וְהַצֵּטְרָף עִמּוֹ אִם נִצְטָרֵף, הָרִי זֶה עַד שֶׁקֶר. אָמַר לוֹ בּוֹא וְעִמַּד עִם הָעֵד, וְלֹא תַעֲיֵד, אֲלֵא כְּדֵי שִׁירָאָה הַלֹּוה וַיִּפְחַד וַיַּעֲלֶה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁאֶתֶם שְׁנֵי עֵדִים, וַיּוֹדָה מַעֲצָמוֹ הָרִי זֶה אֲסוּר לוֹ לַעֲמֹד וּלְהִרְאוֹת שֶׁהוּא עַד, אֶף עַל פִּי שְׁאִינוֹ מַעֲיֵד. וְעַל זֶה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ נֶאֱמַר "מִדְּבַר-שֶׁקֶר, תִּרְחֹק" (שמות כג, ז).

ז. הַשּׁוֹכֵר עֲדֵי שֶׁקֶר לְהָעִיד לַחֲבֵרוֹ פְּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיֵּב בְּדִינֵי שָׁמַיִם. וְכֵן עַד שֶׁכָּבַשׁ עֵדוֹתוֹ, וְלֹא הָעִיד פְּטוּר מִדִּינֵי אָדָם, וְחַיֵּב בְּדִינֵי שָׁמַיִם.